

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ РЕДАКЦИЈЕ ИСТОРИЈСКИХ ЗАПИСА ЗА ПЕРИОД ЈУН 1998 - ЈУН 2002.

На сједници Научног вијећа Историјског института Црне Горе одржаној 19. 06. 1998. године изабрана је садашња Редакција часописа Историјски записи у саставу: проф. др Миомир Дашић, проф. др Бранислав Ковачевић, др Радоје Пајовић, др Чедомир Лучић, проф. др Радоман Јовановић, др Бранислав Маровић и др Радослав Распоповић. За главног и одговорног уредника именован је др Радослав Распоповић.

На конститутивној сједници Редакције одржаној 25. 08. 1998. за секретара Редакције изабран је Жељко Вујадиновић. Он је ту дужност обављао до средине 2000. године, када је због преласка на друго радно мјесто (Филозофски факултет у Бањалуци) напустио Историјски институт. Умјесто Вујадиновића у јануару 2001. за новог секретара изабран је мр Звездан Фолић.

На својим првим сједницама Редакција је разматрала концепцију Часописа и будућу уређивачку политику. Осим договора о структури овог научног гласила, односно сталним рубрикама које Часопис треба да има, Редакција је усвојила и два начелна става:

Први: да Часопис треба да буде строго научног карактера, с неопходном дистанцом према историјским догађајима и према политичким ангажманима;

Други: да се Часопис отвори и за теме које нијесу стриктно везане за Црну Гору, чиме би се повећала његова читаност и круг сарадника, као и углед у научним срединама на страни.

У духу друге идеје, да Часопис изађе на шире научне просторе, не запостављајући при томе историју Црне Горе, на својој другој сједници Редакција је усвојила предлог уредника да Часопис добије међународни карактер проширивањем њеног састава истакнутим научним радницима из земље и иностранства. На тај начин би се подигла научна референтност Историјских записа, што би свакако позитивно утицало на проширивање круга сарадника, а тиме и на укупан квалитет Часописа. Редакција је овај предлог оцијенила цјелисходним и прихватајући га предложила више имена из Београда и иностранства (Русија, Украјина, Грчка, Италија, Велика Британија, САД и неке бивше републике СФРЈ)

за своје нове чланове. Уредник Часописа је задужен да оствари контакте са предложеним кандидатима и заједно са директором Историског института дефинише предлог који би на усвајање био упућен Научном вијећу Историског института Црне Горе.

Пошто је тај посао обављен, Научно вијеће Историског института на сједници од 26. фебруара 1999. је разматрало предлог Редакције да Часопис добије међународни карактер. Оцијенило је аргументованим изнијете ставове и усвојило предлог да се састав Редакције прошири сљедећим истакнутим научницима: Милорад Екмечић и Сима Ђирковић (Београд), Жан Пол Блед (Француска), Андреј Сахаров (Русија), Габријела Шуберт (Њемачка), Андруино Ањели (Италија), Џон Тредвеј (САД). Позитивном одлуком Научног вијећа и проширивањем састава Редакције наведеним члановима Часопис је добио интернационални карактер.

О циљевима које је новом уређивачком политиком Редакција жељела да оствари читаоци су обавијештени уводним текстом првог броја у коме је између осталог речено: "Очекујемо да ће оваквим уређивачким концептом Историски записи отворити пут ка новим видовима институционалне сарадње научних установа из Црне Горе са савременим центрима научне мисли у свијету. Све то ствара простор за унапређење ионако значајне улоге овог Часописа у развоју историјске науке, не само у Црној Гори".

С обзиром на новине у саставу Редакције и промијењен карактер Часописа Редакција је на сједници од 18. 12. 1999. донијела *Правилник о раду Редакције*. Чланом 12. Правилника било је утврђено да чланови Редакције изван Црне Горе у њеном раду учествују тако што им се на одобрење достављају резимеи главних градова и садржај сваког броја. Њихов рад у Редакцији је подразумијевао сугестије и мишљења у вези са уређивачком политиком и квалитетом изашлих бројева. Осим са члановима Редакције из Београда посебна успјешна сарадња била је остварена са Џоном Тредвејем који је, по сопственој жељи, за неколико двоброја, вршио провјеру превода резимеа на енглески језик.

Правилником о раду Редакције била су регулисана и друга питања, од начина излагања Часописа, па до обима радова, рубрика које Часопис треба да садржи, услова под којима може бити вођена научна полемика итд. Осим овог документа правни основ рада Редакције била је и *Одлука о висини ауторских хонорара и накнада за радове које објављује Историски институт* коју је усвојио Савјет Института. Овим актом регулисана су питања финансирања сарадње аутора научних текстова, као и рада оних који учествују у припремању Часописа: техничких лица (лектора, коректора, преводилаца резимеа) и чланова Редакције.

Током протеклог четворогодишњег периода Редакција је одржала укупно 12 сједница. На њима су разматрани и усвојени за штампу радови за укупно 8 свесака Историских записа. Од самог почетка Редакција се определијелила да умјесто четири свеске Часопис излази два пута годишње у два двоброја. Осим финансијских разлога на такво одређење утицала је и чињеница да мали број професионалних историча-

ра у Црној Гори не пружа могућност конципирања квалитетне четири свеске током једне календарске године. Недовољан број, а у неким случајевима и недостатак специјалиста за поједине области или периоде историје Црне Горе, појављивао се као ограничавајући фактор и онда када је Редакција имала намјеру да неке од бројева Часописа посвети научном разматрању актуелних питања из црногорске историје. Конципирање тематског броја Часописа о важним научним проблемима подразумејвало је научучивање текстова, за шта није било материјалних услова. Таква врста научних радова захтијева исплату ауторских хонорара знатно већих од уобичајених, за које ни у минималним износима најчешће није било средстава.

Иако је Часопис излазио у два двоброја, Редакција је водила рачуна да сваки од њих својим обимом буде на нивоу уобичајене двије свеске, које према рјешењу садашњег а и ранијих правилника о раду Редакције нијесу могле бити обимније од 12 штампарских табака. Обим седам до сада објављених свесака у просјеку је износио од 20 до 22 штампарска табака.

У уређивачкој политици Редакција се трудила да оствари висок научни и технички ниво Часописа који би одговарао његовом реномеу и угледу какав током више од 70 година излажења ужива у научним круговима.

Мада је у уређивачкој политици акценат био на историји Црне Горе, Редакција је настојала да у тематском смислу као и са становишта ангажованих сарадника прошири његов садржај. Осим домаћих, у Часопису су објављивани и радови страних аутора. Веће резултате у погледу ангажовања колега из иностранства није било могуће оставарити због веома неповољних спољнополитичких околности (економске санкције према СРЈ, прекид научних и културних веза, НАТО агресија на СРЈ) у којима се земља налазила током назначеног периода излажења Часописа.

Настојећи да обиљежи значајне датуме из историје Црне Горе и прошлости уопште, Редакција је направила неколико тематских бројева у којима су кроз рубрике *Јубилеји* и *Годишњице* публиковани радови који се на њих односе. Тако је у броју 3-4/1998. објављен јубиларни текст поводом прославе 50-годишњице Историјског института Црне Горе. У истом броју радовима др Новака Ражнатовића и проф. др Бранислава Ковачевића обиљежене су 120. годишњица међународног признања Црне Горе на Берлинском конгресу (1878) и 50. годишњица сукоба Југославије са Коминформом (1948). Значајнији искорак у укључивању часописа у обиљежавање важних датума прошлости учињен је са тематским бројем (1-2/2000.) посвећеним 2000. годишњици хришћанства, као и са бројевима (1-2/2001) посвећеним стотој годишњици смрти Марка Миљанова и 150. годишњици смрти Петра II Петровића Његоша (3-4/2001).

Сталне рубрике Часописа биле су *Чланци*, *Прилози*, *Извори и ситраживања*, *Историографија*, *Прикази и биљешке*, *Хроника*, а повремено карактер имале су рубрике: *Филозофија историје*, *Полемике*, *In memoriam*. Рекација је у двоброј 1-2/2001. уврстила и рубрику *Археологија* оцјењујући да због значаја понуђеног текста и чињенице да у Црној

Гори не излазе гласила у којима би се могли публиковати материјали таквог типа постоји пуно оправдање за њено увођење у Часопис.

У до сада припремљених осам свесака сарадњу у Часопису је остварио велики број научних радника различитог профила. Осим историчара били су заступљени: етнологзи, историчари умјетности, правници, економисти, историчари књижевности, филозофи - који су се у својим радовима бавили различитим аспектима политичке, културне, правне, економске историје Црне Горе или ширих југословенских и балканских простора. О квантитету остварене сарадње говори податак да је кроз различите рубрике у поменутих осам свесака објављен укупно 241 рад (у рубрици *Чланци* 61, у рубрици *Прилози* 21, у рубрици *Извори и исцртаживања* 25, у рубрици *Полемике* 7, у рубрици *Историографија* 19, у рубрици *Прикази и биљешке* 65, у рубрици *Хроника* 22, у рубрици *In teteriam* 7, у рубрици *Јубилеји* 1, у рубрици *Филозофија историје* 1, у рубрици *Археологија* 1 и у рубрици *Годишњице* 10.

У Часопису су своје радове објављивали познати историчари, и научници других профила, из Црне Горе и Србије. Од аутора из Црне Горе наводимо следећа имена: др Бранко Павићевић, др Миомир Дашевић, др Бранислав Ковачевић, др Зоран Лакић, др Радоје Пајовић, др Новак Ражнатовић, др Радоман Јовановић, др Душан Мартиновић, др Бранислав Маровић, др Шербо Растодер, др Чедомир Лучић, др Владимир Јовићевић, др Владо Стругар, др Живко Андријашевић, др Славко Бурзановић, др Саша Кнежевић, др Звездан Фолић, др Невенка Богојевић-Глушчевић, др Нада Томовић, др Сенка Бабовић-Распоповић, др Ленка Блехова-Челебић, др Милош Милошевић, др Слободан Томовић, др Соња Томовић-Шундић, др Синиша Јелушић, др Жарко Булајић, др Милош Старовлах, др Јован Чађеновић, др Радомир Ивановић, др Вукић Илинчић, др Предраг Вукић, др Бојка Ђукановић, др Павле Радусиновић, др Бошко Мијановић, др Здравко Делетић, др Радивоје Шукловић, др Милија Станишић, др Драгана Кујовић, др Марина Мартиновић, др Снежана Пејовић, др Јелена Антовић, др Драгутин Лековић, др Радослав Распоповић и др.

Сарадњу у Часопису остварили су и: др Милорад Екмечић, др Сима Ђирковић, др Василије Крестић, др Војислав Кораћ, др Владета Јеротић, др Александар Јовановић, др Богумил Храбак, др Михаило Војводић, др Момчило Зечевић, др Ђорђеје Борозан, др Љубодрог Димић, др Радмила Радић, др Дарко Танасковић, др Мирослав Перишић, др Никола Жутић, др Ружа Ђук, др Петар Крестић, др Раде Божовић, др Ђуро Тошић, др Драги Маликовић, др Милица Бодрожич, др Бранко Богдановић, др Арсен Ђуровић, др Ема Миљковић-Бојанић, др Милош Ковић, др Радивој Радић, др Раде Михаљчић, др Марија Обрадовић, др Александра Вулетич, др Вјера Митровић, др Драгољуб Петровић, др Ана Столић, др Ђурђица Петровић, др Марица Маловић Ђукић, др Томо Поповић, др Душан Ковачевић, др Биљана Вучетић, др Радмило Маројевић и др.

Редакција се трудила да странице Часописа отвори младим истраживачима, који су на почетку научне каријере, међу којима су квалитетом својих радова то посебно заслужили: др Весна Вукићевић-Јанковић, др Татјана Копривица и др Иван Лаковић.

У Часопису је објављено и осам радова страних аутора: Н. А. Нарочицке, Ј. Ј. Гускове, Н. И. Хитрове, В. А. Алексејева, Е. Ј. Бондаријеве, С. Н. Буганова, И. В. Смирнове и Габријеле Шуберт. Због недостатка финансијских средстава Редакција није могла да обезбиди превод рада др Малфреда Бура са њемачког језика и објави га у Часопису.

Већ по именима наведених сарадника може се закључити да су Историјски записи у протеклом периоду далеко надишли ниво сличних гласила у земљи. Излазак на шире просторе у вријеме веома неповољних унутрашњих и спољних прилика наишао је на добар пријем научне и културне јавности и позитивне оцјене научне и стручне критике. Оваквим отварањем Часописа није занемарена његова превасходна научна упућеност на прошлост Црне Горе. Тој теми посвећено је више од двије трећине објављених радова. У уређивачком концепту више него раније акценат је стављен на објављивање богате архивске грађе о Црној Гори из домаћих и страних архивских установа. Тиме се желио подстаћи рад на даљем истраживању црногорске прошлости. У спровођењу оваког уређивачког концепта Редакција је радила у пуном сагласју. То се може рећи и поред чињенице да је на лични захтјев, без посебног образложења, послје VII сједнице (5. 01. 2001.) рад Редакције напустио др Радоје Пајовић.

Финансијски проблеми стално су пратили рад Редакције. То је било једно од главних питања са којима се уредништво сучељавало на готово свим сједницама. Оно је, међутим, добило посебно неповољан карактер током посљедње двије године када је финансирање Часописа готово остављено. Напорима ранијег директора Института др Бранислава Ковачевића један дио тих проблема је рјешаван, тако да је остварен континуитет у излажењу Часописа, и поред примјетног кашњења изласка сваког новог броја. И поред бројних писмених обраћања Министарству просвјете и науке - Сектор за науку и Универзитет и разговора са министром Передрагом Ивановићем, није пронађено рјешење у погледу надокнаде непокривених трошкова за посљедња три двоброја (1-2/2000; 3-4/2000; 1-2/2001). Остао је, дакле, непокривен значајан дио трошкова за три наведене свеске Часописа, а неизвјесност постоји и у погледу затварања финансијске конструкције за преосталу (осму) свеску коју је приредила ова Редакција (3-4/2001).

На крају да додамо да су на припреми посљедње четири свеске уредник и чланови Редакције, мимо своје воље, радили без икакве надокнаде. Оваква ситуација у погледу финансирања Часописа је утолико чуднија што друге публикације сличног карактера попут часописа *Vasiništanje i obrazovanje* добијају сва неопходна средства за редовно излажење укључујући и хонораре ауторима и члановима Редакције и уредницима.

На неколико посљедњих сједница Редакције скренута је пажња, а о томе је обавијештена и управа Института, да се дистрибуција Часописа члановима Редакције из иностранства, институцијама и библиотекама у земљи и иностранству, као и ауторима који у њему објављују своје текстове - неуредно врши. Тиме се, посебно када су у питању аутори и

већ речено неисплаћивање хонорара, ствара лоша слика о озбиљности уређивачког тима и деморалишу сарадници на продужетак заједничког рада. Да не говоримо о томе да то свакако не може служити подизању научне репутације Историјског института.

Сходно иницијативи са прошле сједнице Редакције, за мишљење о квалитету Часописа у последње четири године обратили смо се члановима Редакције изван Црне Горе и иностранства. До сада смо добили два таква мишљења, а када стигну и остала биће приложена овом Извјештају и достављени новој Редакцији.

У Подгорици 30.05.2002.

За Редакцију,
Уредник
др Радослав Распојовић